

УДК 811.111'06:[327:061.1ЄС]
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/23.166116>

Наталя ГУМЕНЮК,
кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри англійської філології та перекладу
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) n.humeniuk@kubg.edu.ua

ОЦІННИЙ СКЛАДНИК КОНЦЕПТУ BREXIT І ЙОГО АКТУАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Робота присвячена розгляду оцінного складника концепту Brexit і його актуалізації в сучасній англійській мові. З'ясовано, що концепт Brexit як ідея виходу Сполученого Королівства з лав Європейського Союзу є новоутвореним концептом. Концепт Brexit представлено в мові лексико-семантичним полем із домінантою і периферією. Підтверджено, що концепт Brexit є оцінно-нейтральним, його аксіологічна нейтральність здатна змінюватися у мові під впливом оцінної лексики, за рахунок контексту та словотвірних процесів у словоскладанні шляхом додавання основи з оцінним значенням.

Ключові слова: концепт, оцінний складник, лексико-семантичне поле, домінанта, периферія.

Natalia HUMENIUK,
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Chair of English Philology and Translation,
Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) n.humeniuk@kubg.edu.ua

EVALUATIVE COMPONENT OF THE CONCEPT BREXIT AND ITS ACTUALIZATION IN MODERN ENGLISH

The given work is devoted to the problem of Brexit concept evaluative component and its actualization in modern English. For its realization the lexico-semantic field approach and structural approach are involved. Brexit concept as an idea of the United Kingdom and Northern Ireland leaving the European Community is known to be the newly coined concept which is in a process of recent forming and constant changing of its components. Concept Brexit seems to be verbalized in language as a unity of all language units which represent the given idea in the form of lexico-semantic field. Within the concept Brexit and lexico-semantic field of its verbalization in language we may differentiate the dominant and periphery. The dominant has all the peculiarities of the given structure and periphery has some of them. The dominant of the concept Brexit is represented by the noun Brexit. The periphery of it is formed by the words of the family group with the stem Brexit and the words which have the same meaning contextually. It is known that further the language unit is from the dominant within its lexico-semantic field, the more abstract its meaning becomes and too far from the meaning of its dominant.

It was investigated that all the words of the concept Brexit are newly coined words with the help of affixation, telescoping, compounding and conversion. Some of them are fixed in dictionaries and the others are circulating in society without their official fixation in dictionaries. They need some time to be adopted and become recognizable among the native speakers.

It is proved that concept Brexit, as any concept, is structurally organized with its content component, evaluative component, imaginative-perceptive component and fragment of personal experience. Normally, its content component is its notion, while its evaluative component is correlated with the ideas of good / evil, moral / immoral, etc. on the axiological scale. At the same time, imaginative-perceptive component is correlated with the sensory sensations.

Concept Brexit is proved to be neutral in its evaluative meaning. Evaluative component may change its neutral essence into positive or negative under the influence of evaluative lexical means, contextually or in the cases of adding the stem with positive or negative meaning to the stem Brexit.

Key words: concept, evaluative component, lexico-semantic field, dominant, periphery.

Постановка проблеми. Стаття присвячена розгляду оцінного складника концепту Brexit і способів його актуалізації в сучасній англійській мові.

Актуальність цієї роботи визначається розглядом новоутвореного концепту, який є недостатньо дослідженим. Його новоутворена природа потребує аналізу з різних позицій, у т. ч. і з погляду лінгвістики.

До розгляду цього питання залучено структурно-семантичний і функціонально-польовий підходи.

Аналіз досліджень. Як відомо, в науці існує велика кількість визначень концепту (Аскольдов, 1997; Бондаренко, 2003; Воркачев, 2001; Карасик, Слишкін, 2001; Карасик, 2004; Лащук, 2011; Ліхачов, 1993; Маслова, 2007; Попова, Стернін,

1999; Приходько, 2008; Селіванова, 2006; Степанов, 1997; Телія, 1996; Шварц, 1996), кожне з яких привносить щось своє у його визначення та доповнює інші.

Мета статті – дослідити способи актуалізації та вербалізації оцінного складника концепту Brexit в сучасній англійській мові.

Виклад основного матеріалу. У нашому розумінні концепт – це деяка ідея, абстракція, яка існує у формі ментального утворення в свідомості людини як результат відображення і сприйняття зовнішнього світу і самого себе, яке є «багатомірним ментальним утворенням, у складі якого виділяють образноперцептивну, понятійну та ціннісну сторони та фрагмент життєвого досвіду людини» (Карасик, 2002: 91), це ментальне утворення, яке є «згустком культури у свідомості людини» (Степанов, 1997: 29), яке виконує функцію збереження і передачі знань (Шварц, 1996; Селіванова, 2006) і здатне вербалізуватися у мові у формі мовних одиниць.

Концепт має певну структуру організації. Це складне, об'ємне утворення, яке можна представити у формі поля з його серцевиною та периферією (Адмоні, 1967: 25), де серцевина (ядро, домінанта) має всі ознаки цієї структури, а периферія – частину цих ознак.

Концепт вербалізується у мові, набуваючи форми певних мовних одиниць. Сукупність усіх мовних одиниць, які представляють певний концепт, складає лексико-семантичне поле цього концепту. Це лексико-семантичне поле за своєю структурою також має серцевину і периферію. Проте неможливо зафіксувати у мові всі мовні одиниці, які представляють концепт, оскільки сам концепт рухомий, він здатний перекоструюватися «через своє мовне вираження і позамовне знання» (Телія, 1996: 225–226).

Концепт Brexit як ідея виходу Сполученого Королівства з лав співдружності європейських країн на підставі результатів проведеного внутрішнього референдуму виникла не так давно і була реалізована у 2016 р. проведенням голосування з результатом 51,9% за вихід з ЄС та 48,1% щодо невиходу з ЄС, за явки 72,2%. (Гуменюк, 2018: 11).

Проте ця ідея набула вербалізації у мові у 2012 р. у формі мовної одиниці Brexit, яка була утворена за аналогією до мовної одиниці G Brexit шляхом словоскладання двох основ: скороченої основи Britain / British та повної основи слова exit (Britain або ж British+exit=Brexit) (Оксфордський словник сучасної англійської мови).

Таким чином, концепт Brexit як ідея виходу Сполученого Королівства з ЄС у мові представ-

лена іменником Brexit, який складає серцевину лексико-семантичного поля Brexit. Усі інші слова, похідні від іменника Brexit, а також мовні одиниці, близькі до цього значення, складають периферію цього лексико-семантичного поля. Чим далі знаходиться мовна одиниця від периферії лексико-семантичного поля, тим більше її значення відхиляється від значення його серцевини (домінанти), тим більше конкретне значення переходить до більш абстрактного значення.

Оскільки концепт Brexit як ідея виходу Сполученого Королівства з ЄС є новоутвореним концептом, всі вербалізовані у мові мовні одиниці у формі лексико-семантичного поля, які представляють цей концепт, що складають як периферію, так і його серцевину, є також новоутвореними мовними одиницями. Досліджуючи становлення цих мовних одиниць, ми маємо змогу бути свідками формування нових мовних одиниць, бачити динаміку, рух їхнього формування, задіяних ресурсів і тенденцій у мові.

За результатами попередніх досліджень можемо стверджувати, що нині тільки 3 мовні одиниці, які належать до лексико-семантичного поля Brexit, набули фіксації у словниках Сполученого Королівства, *Brexit*, *Brexit* та *Brexit*. Решта перебуває у процесі постійного формування з циркуляцією у суспільстві без статусу офіційної фіксації. Їхнє формування відбувається за рахунок процесів словоскладання, словоскорочення, телескопії, конверсії, афіксації (Гуменюк, 2018: 11–15).

Для набуття фіксації у словниках потрібен час – більш частотне використання цих мовних одиниць серед мешканців Сполученого Королівства, закарбування у пам'яті пересічного британця співвідношення цих мовних одиниць із концептом Brexit.

Концепт як складне утворення має в собі понятійний, ціннісний, перцептивно-образний та особисто-досвідний складник. Понятійний складник концепту – це його понятійне значення; перцептивно-образний – це його співвідношення з перцептивно-сенсорними відчуттями (тактильними, смаковими, нюховими, слуховими, зоровими) (Літяга, 2013: 48); ціннісний складник – це його місце на аксіологічній шкалі цінностей добра та зла; особисто-досвідний – це особистісне сприйняття об'єкта реальності згідно з досвідом людини.

Оскільки мешканці Сполученого Королівства не мають досвіду проживання за умов виходу країни з лав ЄС, і в суспільстві точиться постійна полеміка, обговорення цієї ідеї, наслідків такої дії, то концепт Brexit не є сталим, він перебуває в про-

цесі формування, постійної зміни загалом і окремих складників зокрема.

За результатами нашого дослідження концепту Brexit можемо стверджувати, що він є ціннісно-нейтральним. Аксиологічна нейтральність цього концепту зумовлена недостатністю досвіду його сприйняття мешканцями Сполученого Королівства за умов відсутності проживання країни поза членства в ЄС. Проте, концепт Brexit у вербалізації у мові здатний набувати позитивного або ж негативного забарвлення в оточенні оцінної лексики. Наприклад: *Brexit was always going to come down to a choice between two evils: the heroic but catastrophic failure of crashing out; or the unheroic but less damaging failure of swapping first-class for second-class EU membership* (Анкона та ін., 2019).

У поданому прикладі ми бачимо, що мовна одиниця Brexit в оточенні мовних одиниць із негативним значенням *evils, catastrophic, failure, crashing, unheroic, damaging* набуває також негативного значення.

Водночас мовні одиниці, які представляють концепт Brexit, можуть набувати аксіологічного значення в оточенні мовних одиниць, які за своєю природою є також оцінно-нейтральними, але набули свого оцінного значення контекстуально. Наприклад: *Britain was once a global trading power. After Brexit it can be again* (Брандис, 2019).

У поданому прикладі як оцінно-нейтральна мовна одиниця *Brexit* набуває позитивного значення в оточенні мовної одиниці *global trading power*, яка набула позитивного значення контекстуально.

За результатами нашого дослідження хочемо додати, що концепт Brexit за вербалізації у мові здатний змінювати свою аксіологічну нейтральність у формуванні мовних одиниць шляхом словоскладання, коли до нейтральної мовної одиниці

Brexit додається мовна одиниця з позитивним або ж негативним значенням. Наприклад:

1. *This seems, this week more than ever, a perfect description of the state to which British politics has been reduced – a lot of frantically anarchic running overseen by a defunct creature, the Brextinct dodo* (Анкона та ін., 2019).

2. *For all of this is the afterlife of dead things. One of them is Brexit itself. When did Brextinction occur? On 24 June 2016. The project was driven by decades of camped-up mendacity about the tyranny of the EU, and sold in the referendum as a fantasy of national liberation* (Так само).

Як бачимо, мовні одиниці *Brextinction, Brextinct*, які виникли в англійській мові за рахунок словоскладання двох основ: повних основ *extinction* («вимирання»), *extinct* («вимерлий») і скороченої основи *Br-* від *Brexit*, набули негативного значення за рахунок негативного значення повних основ.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що оцінний складник концепту Brexit, як і сам концепт, перебуває на стадії формування. Нині концепт Brexit є оцінно-нейтральним, але здатний отримувати аксіологічне значення в оточенні оцінної лексики, в оточенні лексики, яка набуває оцінного значення контекстуально, та за рахунок приєднання основи з оцінним значенням у формуванні мовних одиниць шляхом словоскладання.

Розгляд концепту Brexit є перспективним з різних позицій, оскільки цей концепт і способи його вербалізації у мові є новоутвореннями і потребують детального дослідження. На нашу думку, перспективним є розгляд цього питання в прагмакомунікативному аспекті, з погляду теорії образу та стилістичного забарвлення мовних одиниць, які представляють цей концепт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адмони В. Г. О подлинной точности при анализе грамматических явлений *Проблемы языкознания. X Международный конгресс лингвистов*. Москва : Наука, 1967. С. 23–27.
2. Аскольдов (Алексеев) С. А. Концепт и слово. *Русская словесность. От теории словесности к структуре текста: Антология* / под общ. ред. В. П. Нерознака. Москва : Academia, 1997. С. 267–279.
3. Бондаренко О. С. Про співвідношення між мовною та концептуальною картинами світу. *Наукові записки Луганського національного педагогічного університету. Сер. «Філологічні науки»*. 2003. Вип. 4. Т. 1. С. 37–45.
4. Воркачев С. Г. Концепт счастья: понятийный и образный компоненты. *Известия РАН. Серия литературы и языка*. 2001. Т. 60. № 6. С. 47–58.
5. Гуменюк Н. Г. Словотвірні процеси зі словоформою Brexit. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. 2018. Кн. 1. С. 11–15.
6. Карасик В. И., Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики* : сборник научных трудов / под ред. И. А. Стернина. Воронеж : ВГУ, 2001. С. 75–80.
7. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
8. Лашук О. М. Концепт як феномен когнітивної лінгвістики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Філологічна. 2011. Вип. 19. С. 64–72.
9. Літяга В. Поняття «концепт» у парадигмі сучасних лінгвістичних досліджень. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*. 2013. № 46. С. 48–50.
10. Лихачёв Д. С. Концептосфера русского языка. *Известия РАН. Сер. лит. и яз.* 1993. Т. 52. № 1. С. 3–9.

11. Маслова В. А. Введение в когнитивную лингвистику : учебное пособие. Москва : Флинта: Наука, 2007. 296 с.
12. Попова З. Д., Стернин И. А. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях. Воронеж, 1999. 312 с.
13. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивнодискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. Київ, 2006. 716 с.
15. Степанов Ю. С. Концепт. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1997. С. 40–76.
16. Телия В. Н. Русская фразеология: семантический, прагматический, культурологический аспекты. Москва : Наука, 1996. 284 с.
17. Schwarz M. Einführung in die kognitive Linguistik. Tübingen / Basel : Francke, 1996. 238 S.
18. English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/brexit>.
19. d'Ancona M., Balls K., Chakraborty A., Hinsliff G. How should this Brexit crisis be fixed? Our writers' verdicts. *The guardian*. January, 16, 2019. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/jan/16/brexit-crisis-fixed-writers-verdict-theresa-may-no-confidence-defeat>.
20. Brandis G. Britain was once a global trading power. After Brexit it can be again. *The telegraph*. February, 10, 2019. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2019/02/10/britain-global-trading-power-brexit-can/>.

REFERENCES

1. Admoni V. G. O podlinoi tochnosti pri analize grammaticeskikh yavlenii [About genuine accuracy in the analysis of grammatical phenomena]. *Problems of Linguistics. X International Congress of Linguists*. Moscow : Nauka, 1967. P. 23.
2. Askoldov (Alekseev) S. A. Kontsept i slovo [Concept and word]. Russian Literature. From the theory of literature to the structure of the text: Anthology. By common. edit. V. P. Neroznak. Moscow : Academia, 1997. P. 267–279 [in Russian].
3. Bondarenko O. S. Pro spivvidnoshennia mizh movnoiu ta kontseptualnoiu kartynamy svitu [On the Relationship between Linguistic and Conceptual pictures of the world]. *Scientific works of Luhansk National pedagogical university. Series "Philological Sciences"*. 2003. Iss. 4. Vol. 1. P. 37–45 [in Ukrainian].
4. Vorkachev S. G. Kontsept schastia: poniattiinyi i obraznyi komponenty. [Concept of happiness: conceptual and figurative components]. *Proceedings of the RAS. Series of literature and language*, 2001. Vol. 60. № 6. P. 47–58 [in Russian].
5. Humeniuk N. H. Slovtvorni protsesy zi slovoformoiu Brexit. [Word-forming processes with word-form Brexit]. *Scientific Works. Gogol Nizhyn State University / rep. edit. G. V. Samoilenko*. 2018. Book 1. P. 11–15. [in Ukrainian].
6. Karasyk V. I., Slyshkin G. G. Lingvo-kulturnyi kontsept kak yedenitsa issledovania. [Linguo-cultural concept as a research unit]. *Methodological problems of cognitive linguistics: The book of scientific work / edit. I. Sternin*. Voronezh : VSU, 2001. P. 75–80 [in Russian].
7. Karasik V. I. Yazykovoi krug: lichnost, kontsepty, diskurs. [Language realm: personality, concepts, discours]. Volgograd : Peremena, 2002. 477 p.
8. Laschuk O. M. Kontsept kak fenomen kognitivnoi lingvistiki .[Concept as a phenomenon of cognitive linguistics]. *Scientific Notes National University "Ostrozka Akademiya"*. Series : *Philological*. 2011. Iss. 19. P. 64–72. [in Ukrainian].
9. Litiaha V. Poniattia "kontsept" u paradygmi suchasnykh doslidzhen. [The notion of "concept" in the paradigm of the modern linguistic studies]. *Bulletin of the Taras Shevchenko Kyiv national university. Foreign philology*. № 46. 2013. P. 48–50. [in Ukrainian].
10. Likhachev D. S. Kontseptosfera russkogo yazyka. [Conceptosphere of the Russian Language]. *Proceedings of the RAS. Series of literature and language*. 1993. Vol. 52. № 1. P. 3–9. [in Russian].
11. Maslova V. A. Vvedenie v kognitivnuiu lingvistiku : uchebnoe posobie [Introduction to cognitive linguistics: tutorial]. Moscow : Flinta : Nauka, 2007. 296 p.
12. Popova Z. D., Sternin I. A. Poniatie "kontsept" v lingvisticheskikh issledovaniyakh. [The notion of "concept" in linguistic studies]. Voronezh, 1999. 312 p. [in Russian].
13. Prykhodko A. M. Kontsepty i kontseptosistemy v kognitivno-dyskursivnii paradygmi lingvistyky. [Concepts and conceptual systems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics]. Zaporozhie : Premier, 2008. 332 p. [in Ukrainian].
14. Selivanova O. Suchasna lingvistika. [Modern Linguistics: Terminology Encyclopedia]. Poltava : Environment. Kyiv, 2006. 716 p. [in Ukrainian].
15. Stepanov Yu. S. Kontsept [Concept]. *Constants: Dictionary of Russian culture. Experience of research*. Moscow : School "Languages of Russian Culture", 1997. P. 40–76 [in Russian].
16. Teliia V. N. Russian phraseology: Semantic, pragmatic, cultural aspects. Moscow : Science, 1996. 284 p. [in Russian].